

Kako nam lahko koristijo zgodnji troti

Marija Sivec

cebelarstvo.lucka@gmail.com

Večina čebelarjev ne ve, da so nekatere čebelje družine, take s šestimi sati zalege, že marca sposobne graditi satje. Če je ugodno vreme in je dotok medicine v panj, se čebele pospešeno pripravljajo na novo sezono. Zavedati se moramo, da čebele v tem času ne nabirajo zaloge za nas, čebelarje. Stare pašne čebele nabirajo zalogo medu za tiste mlade panjske čebele, ki bodo ostale v panju, in njihovo novo matico. Potem pa gredo ...

Vse družine na pomlad niso enako močne, zato se tudi razvijajo različno, in tudi rojijo ne vse naenkrat.

V panju, ki izroji, ostanejo zalega, zrel matičnik in panjske čebele. Da se bo matica kakovostno oprasila, potrebujemo dovolj trotov. Maja to ni nobena težava, trotov je dovolj, matice se, upajmo, kakovostno oprasio, je pa lahko pomanjkanje trotov problem pri družinah, ki rojijo zgodaj, že v aprilu. Še večja težava s pomanjkanjem trotov bi lahko bila pri vzrejevalcih, kjer je treba oprasiti veliko število matic. Ampak ne skrbite, oni vedo, kako se stvari streže, saj so profesionalci in si ne dovolijo pomanjkanja trotov. Močne družine imajo že zgodaj dovolj mladih čebel, ki že imajo razvite voskovne žleze in bi zidale. Spomladi je v panju dovolj praznih celic za čebeljo zalego, med in cvetni prah, zato jih gradnja čebeljih celic ne zanima preveč. Bi pa gradile trotovino, česar čebelarji ne znamo izkoristiti. Družini, ki ima spomladi, neodvisno od datuma, pet ali več satov zalege (zunaj mora mediti in vremenska napoved za naslednjih nekaj dni mora biti ugodna), ob rob gnezda postavimo prazen satnik, ki smo mu, da lažje začnejo, na zgornjo letev nalepili trak satnice, za katerega ni treba, da je širši od enega centimetra (s tem jih usmerimo, da bodo gradile

tam in tako, kot mi želimo). Čebele bodo prazen prostor hitro pozidale, v celoti s trotovskimi celicami, in matica bo že po nekaj dneh tu zalegla jajčeca. Vzrejevalec bo naredil tak poseg samo v vnaprej določenih družinah, mi, navadni čebelarji, pa lahko povsod. **Zakaj je tak poseg dober?** Za vzrejevalce, ker imajo že zgodaj spomladi spolno zrele trote, ko se drugi šele prebujajo, v nadaljevanju sezone pa veliko količino izbranih trotov, in je zato verjetnost, da se matice oprasio s »pravimi«, večja. In mi, navadni čebelarji? **Kar nekaj idej imam, kako nam lahko koristi.**

1. Če imamo res dobro čebeljo družino in si želimo uporabiti njen genetski potencial za razplod, jo lahko uporabimo na opisani način. Čebele lahko prejmejo dober genetski material od trote z manj čebelarjevega dela.
2. Povsod, kjer imamo čebelarji (jaz recimo na Primorskem) težave z obarvanimi čebelami, bi si lahko pomagali na ta način. V družine dodamo gradilnik. Pri družinah z obarvanimi zadki trotovino izrežemo kot apitehnični ukrep. Pri rasno čistih pa pustimo, da se poležejo troti. Količina »pravih« trotov bo v nekaj letih lahko močno izboljšala situacijo na terenu.
3. Pozimi so v panjih poleg čebel tudi varoje. Ko se polegajo nove čebele, se razmnožujejo tudi varoje. Varoja se rada naseli v trotovsko zalego. To dejstvo lahko uporabimo kot apitehnični ukrep, le na pravočasno izrezovanje ne smemo pozabiti.
4. Čedalje več ljudi dela razne kreme, losjone in podobno. Za to potrebujemo deviški vosek. To je najlažji način, da pridemo do njega.
5. Izdelujemo satnice iz starega, z zdravili in kemikalijami onesnaženega voska. Vosek iz gradilnikov ima manj primesi. Stalimo ga in shranimo. V nekaj letih ga bo dovolj, da zamenjamo vse staro satje s takimi satnicami, na katerih se bodo čebele tako dobro počutile kot nekoč.

Napotki za premik čebeljih družin

Simon Golob

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

simon.golob@czs.si

Spomladanski meseci so čas, ko čebelarji začnemo premikati čebelje družine. Naj gre za premike celotnih prevoznih enot z namenom izkoriščanja prvih gospodarskih paš ali posameznih čebeljih družin, katerih premik je posledica nakupa, prodaje ali pa prestavitve čebeljih družin iz enega našega čebelnjaka v drugega.

Premike čebeljih družin med posameznimi lokacijami lahko čebelarji izvajamo le iz in na registrirana stojišča ter čebelnjake ali včasne čebelnjake, za kar potrebujemo predhodno pridobljeno potrdilo veterinarja VF NVI, priporočljivo pa tudi soglasje poverjenika za pasišča (v primeru da gre za premike z namenom izkoriščanja paš in prezimovanja čebeljih družin ter obvezno kadar gre za premike na registrirana stojišča skladno vključena v pašne rede posameznih čebelarskih društev). Pri premikih čebel, ne glede na čas in namen premika, moramo

upoštevati omejitve premikov čebel pri pojavu hude gnilobe čebelje zalege in varoze čebel (Pravilnik o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje, obveščanje in preprečevanje hude gnilobe čebelje zalege, Ur. l. RS, št. 10/20 in 61/20 ter Pravilnik o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje in preprečevanje varoze čebel, Ur. l. RS, št. 21/20).

Veterinarsko potrdilo dobimo na podlagi oddane vloge za promet s čebelami, ki vsebuje tudi izjavo, da čebelje družine ne kažejo znakov hude gnilobe čebelje zalege. Vlogo je treba pred načrtovanim premikom poslati enemu od veterinarjev VF NVI, od lanskega leta dalje pa je vlogo možno oddati (in prejeti potrdilo) tudi elektronsko, in sicer neposredno v Registru čebeljakov. Za to potrebujemo le dostop do Registra čebeljakov (vloga je dostopna tudi na spletni strani ČZS). Pravilnik

o označevanju čebeljakov in stojišč (Ur. l. RS, št. 117/08, 55/13 in 92/15) omogoča tudi registracijo začasnega čebeljaka (če se naredi začasen premik na lokacijo, kjer ni registriranega čebeljaka ali stojišča). Registracija takšnega čebeljaka je možna za obdobje dveh mesecev, opravimo pa jo s prej opisanimi obrazcem. Po opravljenem premiku in namestitvi čebeljih družin na novi lokaciji (stojišče ali začasni čebeljak) je treba na vidno mesto obesiti kopijo veterinarskega potrdila, s katerega so razvidni tudi čebelarjevi podatki.

Če se premiki čebeljih družin med 15. (Primorska) oziroma 25. (preostala Slovenija) marcem in 30. junijem izvajajo z območja, prizadetega s hruševim ožigom (opredeljuje ga trikilometrski krog okoli žarišča okužbe), na neokuženo območje ali na lokacijo, ki je manj kot 1 km oddaljena od roba sadovnjaka, drevesnice ali matičnih nasadov, mora čebelar upoštevati tudi Pravilnik o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje hruševga ožiga (Ur. l. RS, št. 50/14) in izvesti ustrezne preventivne karantenske ukrepe.

Pred vsakim premikom čebel na nov kraj jih je treba pregledati in poskrbeti, da so vse družine zdrave, močne čebelje družine, ki so (pred premikom in po njem) oskrbljene po načelih dobre čebelarske prakse ter imajo ves čas tudi zadosti zaloga hrane. Premiki se opravijo v času, ko čebele ne izletavajo, torej v nočnem času ali v času slabega vremena, med prevozom pa je čebeljim družinam treba zagotoviti dovolj zraka. 🍯

Kratki napotki za pridobivanje cvetnega prahu

dr. Nataša Lilek

svetovalka JSSČ za varno hrano
natasalilek@czs.si

Največji izziv pred začetkom smukanja cvetnega prahu je izbira ustreznega osmukalnika. O optimizaciji pridelave cvetnega prahu z uporabo zunanjih kot tudi notranjih osmukalnikov smo v Slovenskem čebelarju že pisali. Več let zaporedoma smo tudi testirali nekatere osmukalnike, ki so na voljo na slovenskem trgu, opisali njihove karakteristike in funkcionalnost z oceno donosov. Podrobnejše rezultate najdete v končnem poročilu aplikativne raziskave Karakterizacija čebeljih pridelkov ter vpliv postopkov obdelave in shranjevanja cvetnega prahu na njegovo kemijsko in mikrobiološko sestavo, ki je objavljeno na spletni strani www.czs.si/content/E14.

Kljub temu pa še vedno ostajajo izzivi, s katerimi se srečujemo, saj je testiranje v praksi veliko zahtevnejše, kot si nekateri predstavljajo. Na zaključke vpliva ogromno dejavnikov, od tipa osmukalnika, moči čebelje družine, geografske lege, rastlinske pestrosti, vremena, tehnologije, obdobja smukanja itd., na nekatere ima čebelar majhen oz. nobenega vpliva, zato so rezultati testiranja pod drugimi pogoji drugačni. Ne glede na to, za kateri tip osmukalnika se odločate, zunanjšega ali notranjšega, pa osnovna priporočila ostajajo enaka.

Ključna je dobra namestitev osmukalnika, predvsem se pri zunanjih velikokrat izkaže, da se težje namestijo in pogosto potrebujejo domačo predelavo, da postanejo uporabni. Vsak odklon od neustrezne namestitve čebele s pridom izkoristijo za prehod v notranjost panja na mestih, kjer si tega ne želimo, tako pri zunanjem kot notranjem osmukalniku. Zunanji osmukalnik namestite dovolj zgodaj, da se čebele nanj navadijo. Pri notranjih osmukalnikih to ne predstavlja težave, saj ne motijo čebel pri prepoznavanju pročelja panja. Pomembno je, da je osmukalni predalček